

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kukkola, Jani Elias

Title: Hei sinä siinä, osallistu!

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Kukkola, J. E. Hei sinä siinä, osallistu!. Ruusuiston uutiset, (5).
<https://peda.net/id/645a4df0cdb>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Hei sinä siinä, osallistu! (pakina)

Onko osallistaminen, yksilöiden pakottaminen yhteisön toimintaan yksiselitteisen oikeutettua? Voimmeko todella vaatia kaikilta, että heidän tulee osallistua, yksilövapauden kustannuksella? Onko osallisuus edes mielekäs idea?

Sivistyneen, aikuisen yksilön aktiivisuutta korostetaan niin koulutuksessa kuin työelämässä säännöllisesti aika ajoin. Vastaavasti vetäytyminen ja pohdiskelu rinnastuvat passiivisuudeksi ja saamattomuudeksi. Satuain joskus selaillemaan marraskuun 2012 Voima-lehteä, jossa Tampereen yliopiston kasvatustieteen professori Juha Suoranta kirjoitti, kuinka Suomen peruskoulu ei kasvata osallisuuteen. Suorannan mukaan suomalainen koulu vieraannuttaa ja passivoi. Vastaukseksi tähän Suoranta näkee osallistumiseen kasvattamisen, jolla lapset kommunitaristisesti sitoututetaan koulun toimintakulttuuriin. Eikö tällaisessa ole kyse päälleliimaavasta pakottamisesta, ”social engineeringistä”? Voisiko osallistumatta jättäytyminen olla edullisempaa sekä yksilölle että yhteiskunnalle?

Kuuluuko meidän osallistua?

Osallistaminen ja kansalaisaktiivisuus eivät ole yksiselitteisen hyviä asioita, vaikkakin lasten ja nuorten osallistamisen lämminhenkisiin näkemyksiin olisi usein niin helppo suhtautua myötämielisesti. Niitä ei oikeastaan haluaisi asettaa kriittisen tarkastelun kohteeksi. Tämä läpinäkymättömyys tekeekin kuitenkin osallisuudesta vaarallisen periaatteen, joka ei sovi ongelmattomasti kasvatuksen puitteisiin. Koulutusinstituutiomme – peruskoulusta yliopistoon – on jossain määrin jo perusluonteensa ja ylipäättään yhteiskunnan luonteen vuoksi ihmisiä eri ryhmiin eristävä. Kaikki eivät voi saada kympejä, eikä kaikista voi tulla lääkäreitä tai trumpetinsoittajia, vaikka kaikilla periaatteellinen mahdollisuus niihin olisikin.

Osallistaminen ei ratkaise tätä kouluinstituution peruspiirrettä: emme voi lähteä siitä, että kaikista koululaisista pitäisi tulla osallistuvia aktiivisia kansalaisia. Jos joku ei halua tulla yhteiskuntakritiikin ja kansalaistoiminnan äänitorveksi, vaan hyvä työ toimiston uumenissa olisi kotoisampi vaihtoehto, koululaitoksen ei tulisi ainakaan rangaista tästä. Koululaitoksen yhteydestä yhteiskunnalliseen muutokseen ja kehitykseen argumentoidaan paljon. Eikä siinä mitään, kunhan emme ajattelisi, että koulun tulisi olla yhteiskunnallisen muutoksen

yksiselitteinen tyyssija. Eikö se tyypistä koulun roolia niin, että koulua itseään ei tahdo poliittisen dynaamisuuden takaa enää tunnistaa?

Koulun, yliopiston ja opettajakoulutuksen on hyvä olla varovaisia, etteivät tulisi insinööreilleeksi yksilöistä toiveajattelun mukaisia osallisuusagentteja. Vita activa ei ole sama kuin civis activa. Kansalaisaktiivisuus kun voi ottaa monenlaisia muotoja, sellaisiakin, jotka voivat olla haitallisia koko kansalle. Ihmisen aktiivisuus voidaan kohdistaa hyviin asioihin, mutta me emme tiedä kaikkia hyviä päämääriä, joihin yksilö, saati yhteiskuntamme, osaisi tänään suoralta kädeltä tähdätä. Siksi hyvää tarkoittavat pyrkimykset voivat tuottaa myös ikäviä tuloksia, mikäli emme ole tarkkana. Koululaitoksen, opettajakoulutuksen, yliopiston yleensäkin tulisikin antaa siten monipuoliset eväät herkistyä ihmiselämän eri muotojen moninaisuudelle.

Aktiivisuudesta harkitsevuuteen

Herakleitosta soveltaen yhteisöllinen elämämme on alati muuttuva virta. Siksi ei liene hyvä runnoa sen päälle oletettuja hyveitä, jotka saattavatkin kääntyä yllättäen paheiksi. Voi olla hyvä rauhoittua välillä, jättää tilaa tunnustella, mitkä asiat saattavat tulevaisuudessa muuttua erityisesti merkityksellisiksi haasteiksi ja mitkä erityisen hyödyllisiksi tavoitteiksi. Eikö koulun tule antaa eväitä myös sellaiseen elämään, joka edellyttää eristäytymistä tutkijankammioon tai taideateljeseen? Kaikki ihmiset eivät voi olla julkisuuden suulaita moniosajia, eivätkä kaikki voi olla monikansallisen yrityksen luovia henkilöstöjohtajia. Kaikkien ei myöskään tarvitse olla itseään markkinoivia kansanedustajaehdokkaita. Ehkäpä meidän tulisi päivittää sen sijaan näkemyksemme ”harmaasta massasta” ja ”passiiviäänestäjästä”. Olisiko näissä ryhmissä tavoitettavissa jonkinlaista hiljaista signaalia sellaisesta tärkeästä, joka muuten ei kuulu osallistuvan elämän kakofoniassa?

Yhteiskunnan sääntöjen mukaan tulee kyetä pelaamaan; se on sosialisaaion keskeinen tavoite. Mutta se ei ole inhimillisen sivistyksen yksiselitteinen tavoite. Ihmisen ei tule kehittyä vain toimimaan hyvin vallitsevien sääntöjen, vallitsevien ongelmien tai haasteiden kanssa. Inhimillinen sivistys tähtää siihen, että ihminen kykenee tarvittaessa ylittämään vallitsevan, menemään sen ulkopuolelle ja arvioimaan kaiken mielekkyyttä. Ihmisen ei tarvitse olla aina aktiivinen, vaan sellainen, joka miettii ennen kuin toimii. Tarvitsemme vallitsevasta vieraantunutta ihmisyyttä, sellaista, joka kysyy olettamustemme perään ja kenties osoittaa jopa aikaisemmat yhteiskunnalliset ongelmat tarpeettomiksi ilman, että niitä tarvitsisi lähteä yhdessä lippua kantaen ja marssilauluja laulaen ratkomaan.

Jani Kukkola

Jani Kukkola on Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston aikuiskasvatustieteen ja kasvatustieteen yliopistonopettaja, mielikuvaharjoituksilla kirjukurssit käynyt uimamaisteri ja elintarvikevärjätty peruslenkkeilijä. Hänet näkee usein iloisena alkuviikosta, kun äidin viikkorahaa on vielä ainakin vitonen jäljellä. Hyllyssä kolme kirjaa, joista puolet on vielä värittämättä.

Lähetä palautetta kirjoittajalle: jani.kukkola@jyu.fi

Pääkuva: Fotolia-kuvapankki; kirjoittajakuva: Martti Minkkinen